

ALAN YATIRIM

BORSA ISTANBUL VADELİ İŞLEMLER VE OPSİYON PİYASASI ÜRÜNLERİ SUNUMU

Mart 2018

Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- Vadeli işlem sözleşmesi, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte dayanak varlığı alma veya satma yükümlülüğü veren standart sözleşmelerdir.

Avantajları nelerdir ?

- Olan bir pozisyondan korunma imkanı sağlar. Vadeli işlemler ile yatırımcı halihazırdaki bir pozisyonun korunmasını sağlayabilir. (Hedge)
- Yatırımcılar ileri tarihli bir alacakları için nakit ile bugünden pozisyona girme imkanı bulmaktadır.
- Kaldıraç imkanı ile düşük teminatlar ile birlikte işlem yapabilme imkanı sağlamaktadır.
- Kaldıraç avantajı ile birlikte düşük teminat yatırarak yüksek getiri elde etme imkanı sağlanabilir.
- Riskten korunma(hedging)
- Yatırım(spekülasyon)
- Spot ve vadeli arası fiyat farklılıklarından yararlanma imkanı sunmaktadır. (arbitraj)

VIOP'ta İşlem Gören Vadeli İşlem Sözleşmeleri

VIOP'ta yatırımcılar Endeks, Pay, Döviz ve Kıymetli Madenler piyasalarında işlem yapabilmektedir.

Pazarlar	Dayanak Varlık	Teminatlar	Sözleşme Büyüklüğü	Spot (16.03.2018)	Kaldıraç
Endeks	BIST 30	1130 TL	14.240TL(endeks/10)	142.400	13x
Döviz	USDTRY	200 TL	3.9200 TL(1000 \$)	3.9200	20x
	EURTRY	230 TL	4.819 TL(1000€)	4.8190	21x
	EURUSD	70 \$	1.229\$(1000 €)	1.2290	17x
	RUBTRY	570 TL	6.670 Ruble(100.000)	0.06700	12x
	CNHTRY	300 TL	6.192Yuan (10.000)	0.6192	20x
Kıymetli Madenler	Altın/TL(Gram)	15 TL	100 Gram Altın	165 TL	11x
	Dolar/Ons	80 \$	1 Ons Altın	1314 \$	16x

VIOP'ta İşlem Gören Paylar

Pazarlar	Dayanak Varlık	Teminatlar	Sözleşme Büyüklüğü(100 adet pay)	Spot Fiyat (16.03.2018)	Kaldıraç
Pay vadeli	AKBNK	95 TL	1011 TL	10.11	11x
	ARCLK	225 TL	1874 TL	18.74	8x
	EKGYO	25 TL	256 TL	2.56	10x
	EREGL	100 TL	1095 TL	10.95	11x
	GARAN	110 TL	1115 TL	11.15	11x
	ISCTR	65 TL	741 TL	7.41	11x
	KCHOL	160 TL	1702 TL	17.02	11x
	KRDMD	35 TL	416 TL	4.16	12x
	PGSUS	415 TL	3636 TL	36.36	9x
	SAHOL	110 TL	1055 TL	10.55	10x
	TCELL	140 TL	1540 TL	15.40	11x
	THYAO	170 TL	1829 TL	18.29	11x
	TUPRS	1445 TL	11530 TL	115.30	8x
	VAKBN	70 TL	691 TL	6.91	10x
	YKBNK	40 TL	461 TL	4.61	12x
	HALKB	145 TL	929 TL	9.29	6x
	PETKM	70 TL	811 TL	8.11	11x
	SISE	45 TL	511 TL	5.11	11x
	TOASO	390 TL	2792 TL	27.92	7x
TTKOM	55 TL	695 TL	6.95	13x	

VIOP'ta Örnek İşlemler

USDTRY'de alım satım işlemi için bir örnek verirsek;

1 adet Nisan vadeli USDTRY kontratında işlem yapabilmek için önce 200 TL teminat yatırmak gerekir.

Alım fiyatı 3.9000 olsun. Pozisyon kapatabilmek için satış fiyatını da 3.9150 olarak varsayarsak.

$$\begin{aligned}\text{Kar/Zarar Hesaplaması} &= (\text{Satış Fiyatı}-\text{Alış Fiyatı}) * 1000 * \text{Kontrat Adedi} \\ &= (3.9150 - 3.9000) * 1000 * 1 = 15 \text{ TL}\end{aligned}$$

$$\text{Yüzde Kazanç} = (15\text{TL}/200\text{TL}) * 100 = \%7.5 \text{ getiri.}$$

BİST 30 Endeks kontratı için alım satım işlemi üzerinden örnek verirsek;

1 adet Nisan vadeli BİST 30 endeks kontratında işlem yapabilmek için 1130 TL teminat yatırmak gerekir.

Alım fiyatı 142.000 TL olsun. Pozisyon kapatabilmek için satış fiyatını da 143.500 TL olarak varsayarsak.

$$\begin{aligned}\text{Kar/Zarar Hesaplaması} &= (\text{Satış Fiyatı}-\text{Alış Fiyatı}) / 10 * \text{Kontrat Adedi} \\ &= (143.500 - 142.000) / 10 * 1 = 150 \text{ TL}\end{aligned}$$

$$\text{Yüzde Kazanç} = (150\text{TL}/1130\text{TL}) * 100 = \%13 \text{ getiri.}$$

VIOP'ta Örnek İşlemler

Gram Altın'da alım satım işlemi için bir örnek verirsek;

1 adet Nisan vadeli XAUTRY kontratında işlem yapabilmek için önce 15 TL teminat yatırmak gerekir.

Alım fiyatı 165,00 Lira olsun. Pozisyon kapatabilmek için satış fiyatını da 166,50 olarak varsayarsak.

$$\begin{aligned}\text{Kar/Zarar Hesaplaması} &= (\text{Satış Fiyatı}-\text{Alış Fiyatı})*100 \text{ Gram Saf Altın}* \text{Kontrat Adedi} \\ &= (166.50-165.00)*100*1 = 150 \text{ TL}\end{aligned}$$

$$\text{Yüzde Kazanç} = (15\text{TL}/150\text{TL})*100= \%10 \text{ getiri.}$$

Ons Altın kontratı için alım satım işlemi üzerinden örnek verirsek;

1 adet Nisan vadeli XAUUSD kontratında işlem yapabilmek için 80 \$ teminat yatırmak gerekir.

Alım fiyatı 1320\$ olsun. Pozisyon kapatabilmek için satış fiyatını da 1330\$ olarak varsayarsak.

$$\begin{aligned}\text{Kar/Zarar Hesaplaması} &= (\text{Satış Fiyatı}-\text{Alış Fiyatı})* \text{Kontrat Adedi} \\ &= (1330-1320)*1=10 \$\end{aligned}$$

$$\text{Yüzde Kazanç} = (10\$/80\$)*100= \%12,5 \text{ getiri.}$$

Vadeli İşlemlerde Teminat Tamamlama

ViOP işlemlerinde sözleşme fiyatının değişimi sonucu yatırımcı hesabında kâr ya da zarar oluşabilir. İşlemden zarar oluşması durumunda teminat bakiyesi düşer. Bu durumda da ilave teminata ihtiyaç duyulur.

Yatırımcının hesabındaki teminat miktarı, başlangıç teminatı seviyesinin altına düşerse, yatırımcı Teminat Tamamlama Çağrısı (Margin Call) alır. Bu durumda yatırımcı teminatını yeniden en az Başlangıç Teminatı seviyesine kadar yükseltmek zorundadır.

Seans kapanışından sonra vadeli işlemlerde, gün sonu uzlaşma fiyatı belirlenir ve tüm hesaplar güncellenir. Toplam teminatı, sürdürme teminatı tutarının altına düşen veya eksi nakit teminat oluşan hesaplar için ilgili üyelere “teminat tamamlama çağrısı” yapılır. Üyeler teminat çağrısı yükümlülüklerini T+1 günü en geç saat 14:30'a kadar yerine getirmek zorundadırlar.

Opsiyonlar

Opsiyonlar iki çeşittir. Alım(Call) ve Satım(Put) opsiyonlarıdır.

Alım(Call)opsiyonu: Alan kişiye belirli bir dayanak varlığı, ileride belirtilen tarihte alma hakkını veren sözleşmelerdir.

Satım(Put) opsiyonu: Alıcıya belirli bir dayanak varlığı, ileride belirtilen tarihte satma hakkını veren sözleşmelerdir.

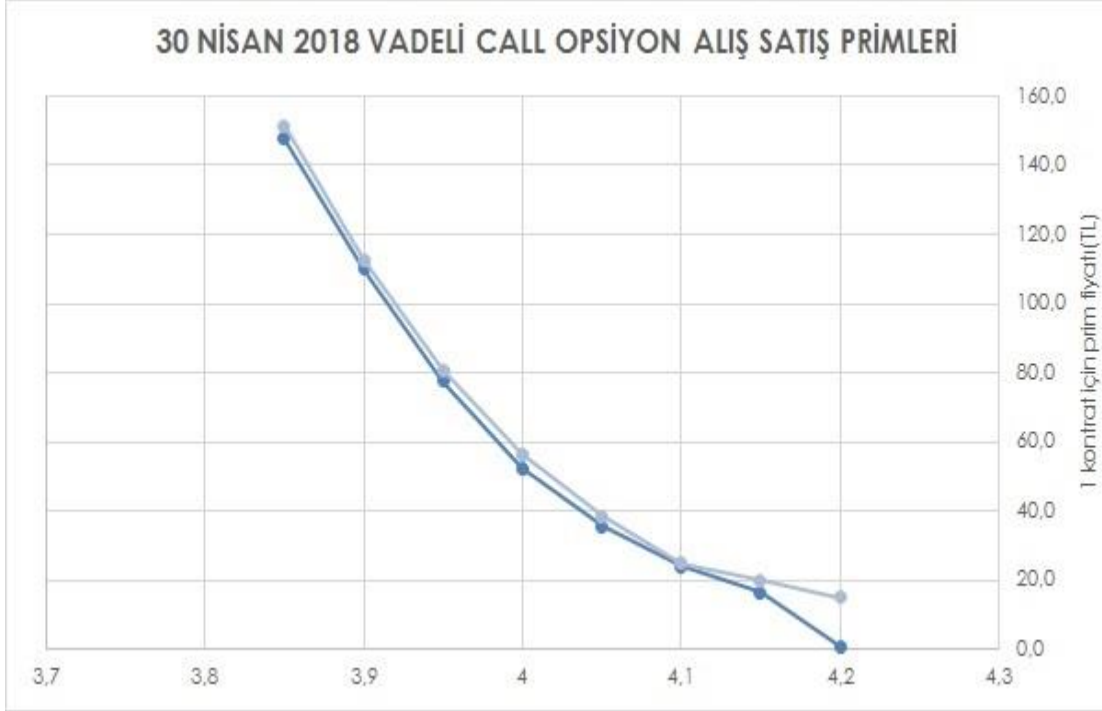
İki sözleşme türünde de şartlar bugünden belirlenir. Miktar, işlem vadesi, vade tarihinde fiyat ve ödenecek opsiyon primi önceden belirlenir.

Opsiyonun fiyatını etkileyen faktörler:

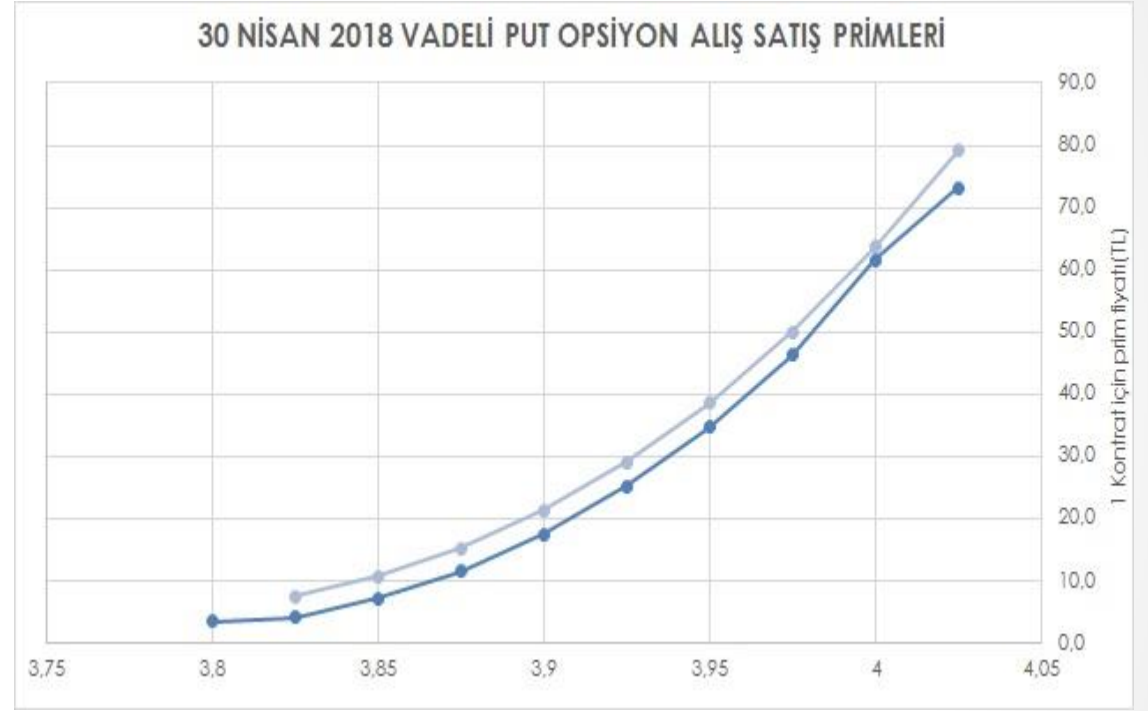
- Dayanak Varlık Spot Fiyatı
- Opsiyonun Kullanım Fiyatı
- Vade
- Faiz Oranı
- Dayanak Varlıktaki Oynaklık
- Temettü Ödemeleri

Opsiyon Primleri

30 NİSAN 2018 VADELİ CALL OPSİYON ALIŞ SATIŞ PRIMLERİ

30 NİSAN 2018 VADELİ PUT OPSİYON ALIŞ SATIŞ PRIMLERİ

İlgili veriler 19 Mart 2018 BİST ekranından alınmıştır.

VIOP'ta İşlem Gören Opsiyonlar

Dayanak Varlık	Ürünler
Döviz	USDTRY
Endeks	BIST 30
Pay	AKBNK, ARCLK, EKGYO, EREGL, GARAN, ISCTR, KCHOL, KRDM, PGSUS, SAHOL, TCELL, THYAO, TUPRS, VAKBN, YKBNK, HALKB, PETKM, SISE, TOASO, TTKOM

Opsiyonlarda Örnek İşlemler

USDTRY alım(call) opsiyonunda alış işlemi için bir örnek verirsek;

USDTRY'nin Nisan ayında 4.00'in üzerinde kalacağını düşünüyorsak; 100.000 \$'lık pozisyon almak için;

100 adet Nisan vadeli USDTRY opsiyonunda işlem yapılır ve önce 20.000 TL teminat yatırmak gerekir.

Sözleşme büyüklüğü 1.000 \$

Ödenecek Prim: 56.80 TL'dir. (56.80 TL*100 kontrat=5.680 TL)

Vade Sonunda(30.04.2018)

USDTRY < 4.00 → Opsiyon kullanılmaz. Prim ödenir

USDTRY = 4.10 → 10.000 TL-5.680(prim) = 4.320 TL Kar

USDTRY = 4.15 → 15.000 TL-5.680TL(prim)= 9.320 TL Kar

Kazanç: Sınırsız kar potansiyeli.

Zarar: Maksimum kayıp opsiyona ödenen prim.

USDTRY satım(put) opsiyonunda alış işlemi için bir örnek verirsek;

USDTRY'nin Nisan ayında 4.00'in altında kalacağını düşünüyorsak; 100.000 \$'lık pozisyon almak için;

100 adet Nisan vadeli USDTRY opsiyonunda işlem yapabilmek için önce 20.000TL teminat yatırmak gerekir.

Sözleşme büyüklüğü 1.000 \$

Ödenecek Prim: 6.300TL'dir. (63.00 TL*100 kontrat=6.300 TL)

Vade Sonunda(30.04.2018)

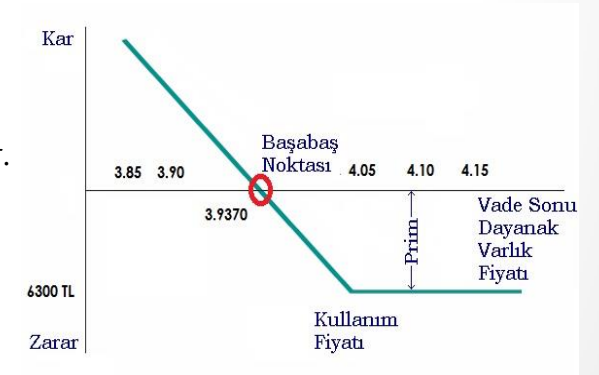
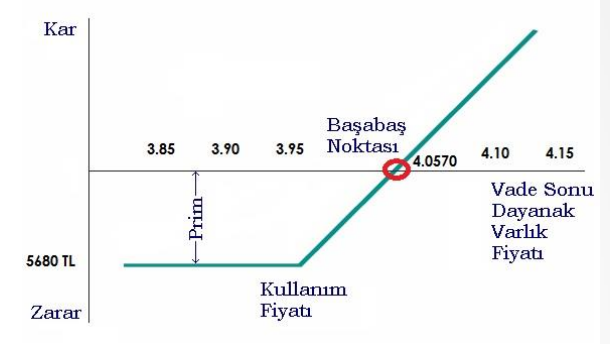
USDTRY > 4.00 → Opsiyon kullanılmaz. Prim ödenir.

USDTRY= 3.90 → 10.000 TL-6.300TL(prim) = 3.700 TL Kar

USDTRY = 3.85 → 15.000 TL-6.300TL(prim)= 8.700 TL Kar

Kazanç: Sınırsız kar potansiyeli.

Zarar: Maksimum kayıp opsiyona ödenen prim.

Opsiyonlarda Örnek İşlemler

USDTRY alım(call) opsiyonunda satış işlemi için bir örnek verirsek;

USDTRY'nin Nisan Ayında 4.10'un altında kalacağını düşünüyorsak; 100.000 \$'lık pozisyon alabilmek için;

100 adet Nisan vadeli USDTRY opsiyonunda işlem yapılır ve önce 20.000 TL teminat yatırmak gerekir.

Sözleşme büyüklüğü 1.000 \$

Kazanılacak Prim: 2.520 TL'dir. (25.20 TL*100 kontrat=2.520 TL)

Vade Sonunda(30.04.2018)

USDTRY \leq 4.10 \rightarrow Prim lehimize kalır.

USDTRY = 4.15 \rightarrow -5.000TL+2.520 TL (prim) = 2.480 TL Zarar

USDTRY = 4.20 \rightarrow -10.000 TL+2.520TL(prim)= -7.480 TL Zarar

Kazanç: Maksimum kar opsiyon primi kadardır.

Zarar: Sınırsız zarar potansiyeli.

USDTRY satım(put) opsiyonunda satış işlemi için bir örnek verirsek;

USDTRY'nin Nisan Ayında' 3.90'ın üzerinde kalacağını düşünüyorsak; 100.000 \$'lık pozisyon alabilmek için;

100 adet Nisan vadeli USDTRY opsiyonunda işlem yapabilmek için önce 20.000TL teminat yatırmak gerekir.

Sözleşme büyüklüğü 1.000 \$

Kazanılacak Prim: 1.790 TL'dir. (17.90 TL*100 kontrat=1.790 TL)

Vade Sonunda(30.04.2018)

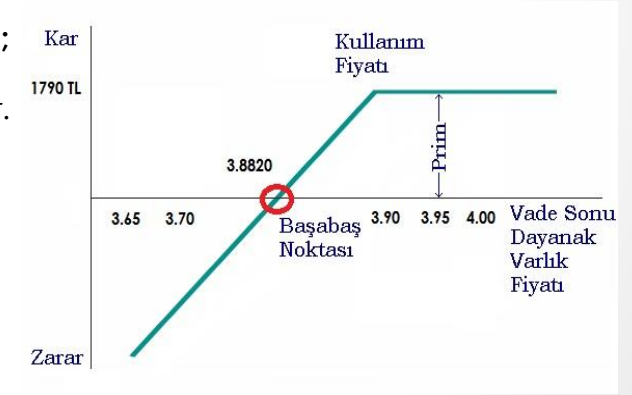
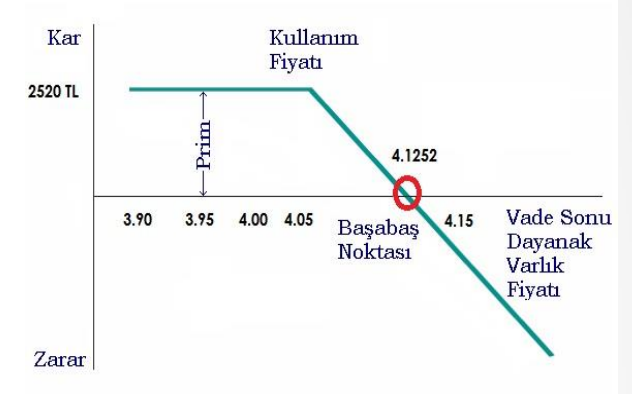
USDTRY \geq 3.90 \rightarrow Prim lehimize kalır.

USDTRY = 3.70 \rightarrow -20.000 TL+1.790 TL(prim) = -3.210 TL Zarar

USDTRY = 3.65 \rightarrow -25.000 TL+1.790 TL(prim)= -2.3210TL Zarar

Kazanç: Maksimum kar opsiyon primi kadardır.

Zarar: Maksimum kayıp kullanım fiyatı ile prim arasındaki fark kadardır.

Opsiyonlarda Teminat Tamamlama

Seans kapanışından sonra vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ait gün sonu uzlaşma fiyatları belirlenir ve tüm hesaplar güncellenir. Toplam teminatı, Sürdürme Teminatı tutarının altına düşen veya eksi nakit teminat oluşan hesaplar için ilgili üyelere “teminat tamamlama çağrısı” yapılır. Üyeler teminat tamamlama çağrısı yükümlülüklerini T+1 günü en geç saat 14:30'a kadar yerine getirmek zorundadırlar.

Varantlar

Elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergesi, önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma ve satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracıdır.

Varantlar, alım ve satım varantları olmak üzere iki gruba ayrılır.

Alım varantları, dayanak varlığın fiyatının artmasıyla doğru orantılı hareket ederken; satım varantları, dayanak varlığın fiyatındaki artışla ters orantılı olarak hareket eder.

Opsiyon ve Varantların benzer ve farklı noktaları nelerdir ?

Benzerlikler:

- Varantlar da opsiyonlar gibi yatırımcıya dayanak varlığı satın almadan dayanak varlık üzerinde meydana gelen fiyat hareketlerinden yararlanma imkanı verir.
- Varantlar, opsiyonlara benzer şekilde sahibine, belirli bir miktarda dayanak varlık ya da göstergesi, önceden tespit edilmiş bir fiyat üzerinden, vadeye kadar ya da vade tarihinde alma veya satma hakkı veren finansal araçlardır.
- Varantlar ve opsiyonlar işleme konulana kadar dayanak varlık üzerinde kontrol sağlamazlar. Her ikisi de bir hakkı ifade ederler.

Farklar:

- Opsiyonlar sözleşme, varantlar ise menkul kıymettir.
- Opsiyonlar vadeli işlem esasları ile işlem görürken varantlar spot (nakit) esasları ile işlem görür.
- Opsiyonlarda teminat ve teminat tamamlama söz konusuyken varantlar da yoktur zira ürünün tüm sorumluluğu ihraççı kuruluşadır.

Varantlar İçin rnekler

GARAN Hisse varantında alış işlemi rneęi verirsek;

GARAN'ın 30 Nisan 2018 tarihli vade sonunda 10.80'in üzerinde kalacağını düşünüyorsak;

1 adet GARAN hissesi alım varantında;

Kullanım fiyatı: 10.80 TL

Varantın fiyatı: 0.27 TL

Başabaş Noktası: 11.07 TL

Dayanak varlığın cari fiyatı 11.07 üzerindeyse kar edilir.

GARAN Hisse varantında satış işlemi rneęi verirsek;

GARAN'ın 30 Nisan 2018 tarihli vade sonunda 12.40'ın altında kalacağını düşünüyorsak;

1 adet GARAN hissesi satım varantında;

Kullanım fiyatı: 12.40 TL

Varantın fiyatı: 0.87 TL

Başabaş Noktası: 11.53 TL

Dayanak varlığın cari fiyatı 11.53 altındaysa kar edilir.

Varant Fiyatlarını Etkileyen Faktörler

		Alım Varantı Fiyatı	Satım Varantı Fiyatı
Dayanak Varlık Fiyatı	↑	↑	↓
Dayanak Varlık Fiyatı	↓	↓	↑
Kullanım Fiyatı	↑	↓	↑
Kullanım Fiyatı	↓	↑	↓
Oynaklık	↑	↑	↑
Oynaklık	↓	↓	↓
Vadeye Kalan Gün Sayısı	↑	↑	↑
Vadeye Kalan Gün Sayısı	↓	↓	↓

Varantlar

Dayanak Varlık	Ürünler
Pay	AKBNK, ARCLK, EKGYO, EREGL, GARAN, ISCTR, KCHOL, KRDM, PGSUS, SAHOL, TCELL, THYAO, TUPRS, VAKBN, YKBNK, HALKB, PETKM, SISE, TOASO, TTKOM
Endeks	DAX DJI UKX NDX NIKX SX5E SPX500
Döviz	EURTRY EURUSD GBPUSD
Emtia	XAGUSD XAUUSD BRENT

Genel M¼d¼rl¼k

Altan Erbulak Sk. Maya Han No:14/A Gayrettepe / ISTANBUL
+90 212 370 22 22
www.alanyatirim.com.tr

Ankara İrtibat B¼rosu

Anafartalar C. Papatya S. No: 2/6-8 Ulus / ANKARA
+90 312 312 69 80

İzmir İrtibat B¼rosu

Akdeniz M. Cumhuriyet Bulvarı Çırpıcı İş Merkezi No: 77/402 Konak / İZMİR
+90 232 445 64 66